

Wdowa Polonia

Jarosław Lubiak, Aleksandra Ska

Dokumentacja złożona do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 61. Międzynarodowej Wystawie Sztuki
w Wenecji w 2026 r. (fragment)

Wdowa Polonia

projekt Aleksandry Ska

Propozycja wystawy w Pawilonie Polskim na 61. Międzynarodowej Wystawy Sztuki w
Wenecji w 2026

Godło: MASKA

Wdowa to figura przemiany. To podmiot, który nauczył się żyć w stracie i ze stratą, ale uwolnił się od resentymentów związanych z negatywnością i destrukcyjnością tego doświadczenia. Nie zapominając o utraconym, rozwija swoje życie, by odtworzyć jego pełnię. Wdowa jest zatem również figurą rezyliencji (odporności) – odbudowy i adaptacji po niszczącym ciosie. Może ona być zatem przewodniczką w zbiorowym radzeniu sobie z bolesnymi doświadczeniami.

Projekt dla Pawilonu Polskiego w ramach 61. Międzynarodowej Wystawy Sztuki w Wenecji byłby drugą stacją projektu, zrealizowanego na początku bieżącego roku w Trafostacji Sztuki w Szczecinie. Drugi epizod, czyli *Wdowa Polonia* stanowiłby rozwinięcie i przeformułowanie pierwszego.

***Wdowa Polonia* jako druga stacja projektu będzie prezentacją dzieł związanych z afektywnym i egzystencjalnym doświadczeniem straty i budowania rezyliencji w procesie przemiany. Będzie też apelem o poprawę społeczno-ekonomicznej kondycji osób owdowiałych przez wezwanie do wprowadzenia równościowych przepisów prawa.¹ Kluczowym elementem będzie prezentacja dokamerowego performansu obwieszczenia przepisów jako przykładu „prawa w działaniu”.**

Projekt w Pawilonie będzie kontynuacją i przeformulowaniem działań zainicjowanych wystawą *Aleksandra Ska*. *Wdowa* na początku 2025 roku w Trafostacji Sztuki w Szczecinie. Projekt powstał jako efekt procesu przemiany, wywołanej śmiercią męża Aleksandry Ska w 2014 roku. Niespodziewane owdowienie wiązało się z bolesnym doświadczeniem straty oraz społecznej marginalizacji. Przemiana prowadziła do przeformułowania osobistych i kulturowych wyobrażeń o wdowieństwie. Proces odbywał się we współpracy z innymi – skoro jest to stan społeczny, to praca nad nim wymaga wspólnego działania.

Wdowa Polonia położy nacisk na trzy aspekty:

1. **Tożsamość.** Tytuł *Wdowa Polonia* jest grą nazwą pawilonu, czego przejawem będzie interwencja (nieinwazyjna) na fasadzie budynku. Jednocześnie odnosi się do naszej tożsamości narodowej, w której strata jest fundamentalnym doświadczeniem i punktem odniesienia (Por. Michał Bilewicz, *Traumaland. Polacy w cieniu przeszłości*, Kraków 2024). Jako Polki i Polacy żyjemy zatem (raczej nieświadomie) w stracie. Czy możemy nauczyć się od Wdowy jak żyć ze stratą?

2. **Równość.** Podejmując działanie na rzecz zmiany kulturowego i społecznego statusu osób owdowiałych, *Wdowa Polonia* stanowi apel o prawo do zabezpieczenia na wypadek wdowieństwa niezależnie od płci, wieku, orientacji seksualnej, formy związku, sytuacji majątkowej czy miejsca zamieszkania osoby uprawnionej.

3. **Powszechność.** *Wdowa Polonia* akcentuje również potrzebę harmonizacji praw do zabezpieczenia na wypadek wdowieństwa w różnych krajach, postulując rozumianą jako umiędzynarodowienie równościowych zasad.

Pawilon Polski stałby się nie tylko miejscem afirmacji rezyliencji, ale również areną nagłaśniania praw osób owdowiałych i promowania działań na rzecz poprawy kondycji osób dotkniętych stratą.

Wystawa będzie operowała skondensowaną i oszczędną formą o afektywnym, zmysłowym i ideowym oddziaływaniu. Oprócz prezentacji prac już istniejących, projekt zakłada również produkcję czterech nowych dzieł: *Polonia Vedova* (nieinwazyjna interwencja na fasadzie Pawilonu), *mi-me-o-mia* (nagranie utworu skomponowanego przez Julię Górną specjalnie dla projektu *Wdowa* – nagranie będzie emitowane w przestrzeni wystawy), *Sygnatura* (fotografia), *Przemienienie* (obwieszczenie nowych przepisów prawa – performans dokamerowy). Wystawie będzie towarzyszył katalog.

¹Projekt przepisów autorstwa doktora nauk prawnych Marcina Stępnia na potrzeby projektu *Wdowa*. Przepisy mają uregulować prawo osób do zabezpieczenia na wypadek wdowieństwa. „Artykuł 1.: Dla każdego ustanawia się prawo do zabezpieczenia na wypadek wdowieństwa, którego przyznanie nie jest zależne od: 1) wieku wdowy lub wdowca, 2) pozostawania przez wdowę lub wdowca poza nowym związkiem małżeńskim, 3) wymogu rezydencji w państwie, w którym zabezpieczenie jest udzielane, 4) sytuacji majątkowej małżonka w chwili śmierci, w tym uzyskiwanego zarobku lub należnej mu emerytury, renty czy z tytułu innego zabezpieczenia, 5) okoliczności śmierci małżonka. Artykuł 2.: Prawo, o którym mowa w art. 1, przysługuje na takich samych zasadach kobietom i mężczyznom. Zakres ochrony przyznanej przez powyższe prawo rozszerza się również na osoby pozostające w związku formalnym innym niż małżeństwo.”

Emblem: MASKA

Widow Polonia

projekt by Aleksandry Ska

Proposal for an exhibition at the Polish Pavilion at the 61st International Art Exhibition in Venice in 2026

The widow is a figure of transformation. She is a subject who has learned to live with loss, but has freed herself from the resentment associated with the negativity and destructiveness of this experience. Without forgetting the loss, she strives to rebuild her life and restore its fullness. The widow is therefore also a figure of resilience—of rebuilding and adapting after a devastating blow. She can thus be a guide in collectively coping with painful experiences.

The project for the Polish Pavilion at the 61st International Art Exhibition in Venice will constitute the second stage of a project carried out earlier this year at Trafostacja Sztuki in Szczecin. This next instalment, *Widow Polonia*, would be an extension and reformulation of the first.

***Widow Polonia*, as the second stage of the project, will be a presentation of works related to the affective and existential experience of loss and building resilience in the process of transformation. It will also be an appeal for the improvement of the socio-economic condition of widowed persons by calling for the introduction of equal legal provisions.¹ A key element will be the presentation of a video performance announcing these regulations as an example of „law in action.”**

The project at the Pavilion will be a continuation and reformulation of the activities initiated by the exhibition *Aleksandra Ska: The Widow* at the beginning of 2025 at Trafostacja Sztuki in Szczecin. The project was the result of a process of transformation triggered by the death of Aleksandra Ska's husband in 2014. The unexpected widowhood resulted in the painful experience of loss and social marginalization. The transformation led to a reformulation of personal and cultural ideas about widowhood. The process is taking place in collaboration with others, since this is a social condition, working on it requires collective action.

Widow Polonia will focus on three aspects:

1. **Identity.** The title *Widow Polonia* is a play on the name of the pavilion, which will be manifested in a (non-invasive) intervention on the facade of the building. At the same time, it refers to our national identity, in which loss is a fundamental experience and point of reference (cf. Michał Bilewicz, *Traumaland. Polacy w cieniu przeszłości*, Kraków 2024). As Poles, we therefore live (rather unconsciously) in loss. Can we learn from the Widow how to live with it?

2. **Equality.** By taking action to change the cultural and social status of widowed individuals, *Widow Polonia* calls for the right to support in the event of widowhood, regardless of gender, age, sexual orientation, form of relationship, financial situation, or place of residence of the entitled person.

3. **Universality.** *Widow Polonia* also emphasizes the need to harmonize the rights to support in the event of widowhood in different countries, postulating this as the internationalization of equality principles.

The Polish Pavilion would become not only a place for affirming resilience, but also an arena for publicizing the rights of widowed persons and promoting activities aimed at improving the condition of those affected by loss.

The exhibition will take a condensed and economical form with an affective, sensual, and ideological impact. In addition to presenting existing works, the project also involves the production of four new pieces: *Polonia Vedova* (a non-invasive intervention on the facade of the Pavilion), *mi-me-o-mia* (a recording of a composition by Julia Górna created especially for the *Widow* project, played in the exhibition space), *Signature* (photography), *Transmutation* (announcement of new legal regulations – a video performance). The exhibition will be accompanied by a catalog.

¹ Draft authored by Dr. Marcin Stepień for the *Widow* project: “Provisions Governing the Right to Widowhood Support: Article 1. A right to widowhood support is established for all individuals, the granting of which is not dependent on: 1. the age of the widow or widower, 2. whether the widow or widower has entered into a new marriage, another formal relationship, or an informal relationship, 3. residence in the country where the protection is provided, 4. the financial situation of the spouse at the time of death, 5. the circumstances of the spouse’s death. Article 2. The right as referred to in Article 1 applies equally to women and men. The extent of support granted by this right also includes the individuals who were in a formal relationship other than marriage, as well as those in informal relationships.”